

DAVID 't KINDT

Op 12 januari jongstleden was het precies 300 jaar geleden dat de befaamde bouwmeester David 't Kindt geboren werd. De man die zijn bouwaanvragen motiveerde door er aan toe te voegen dat het was voor "het embellissement van de stad". En dat was niet gelogen, want hij heeft onze stad inderdaad een stuk mooier gemaakt. Hij behoorde tot een ras van bouwmeesters dat nu - helaas - schijnt uitgestorven te zijn. Het minst wat wij konden doen was deze estheet eens terug in het licht van de schijnwerpers plaatsen. En wij doen dat - u hebt het waarschijnlijk al geraden - aan de hand van een artikel dat Pierre Kluyskens 28 jaar geleden schreef.

Wij publiceren het hier, zoals steeds, met de vriendelijke toestemming van de familie Kluyskens, waarvoor onze dank.

Wanneer in 1770, na het overlijden van haar stichter Filips-Karel Marissal, de Gentse Academie van Teken- en Schilderkunst werd hervormd, was een van de voornaamste maatregelen in die zin, de aanstelling van een aantal "Directeurs-artiesten" die het onderwijs een minder dogmatisch en meer praktisch karakter zouden kunnen verlenen. Bij de eerste reeks benoemingen die op 16 juni 1770 geschiedden, treffen wij naast de graveur François Pilsen, de schilders Jan de Meere en François Drieghe, de bouwmeester Jan-Baptist Simoens en de beeldhouwer Dominicus Cruydt, ook de naam van David 't Kindt, de ontfan-gher van de stedewerken". Zijn loopbaan zal wel een van de kortste zijn geweest in de annalen van onze stedelijke kunstschool, want nog geen maand was sedert zijn benoeming verlopen, of hij was reeds overleden en op 14 juli door zijn weduwe en zijn talrijke kroost ten grave gedragen.

Het is dan ook zeker niet deze mini-carrière aan de Academie die ons had kunnen aanzetten, twee eeuwen na zijn overlijden, zijn nagedachtenis op te wekken. 't Kindt had echter op het ogenblik dat hij tot directeur-artiest promoveerde, een schitterende loopbaan als architect achter de rug, hij was als poorter van Gent, als bouwmeester een van de aanzienlijkste personages van de stad, degene die de nieuw bouwstijl, de Louis XV-stijl tot een ongewone bloei in de op gebied van architectuur niet erg avant-gardistische Arteveldestad had gebracht.

Vraag ons niet om een massa details over zijn privaat leven, wij zouden alles als in een roman moeten verzinnen. Voor mensen die zolang geleden leefden, mag men zich reeds gelukkig achten wanneer men min of meer de tekst van hun doodsbericht kan reconstituëren, en die tekst zou ongeveer als volgt luiden:

Men verzoekt ons het overlijden te melden van de Heer
DAVID 't KINDT

echtgenoot van Dame Agnes Verkinderen, vader van 12 kinderen.

Ontvanger van de Stadswerken, bouwmeester, meester timmerman, directeur-artiest van de Tekenacademie.

Geboren te Gent op 12 januari 1699 en er na een kortstondige ziekte in de Heer ontslapen, in de ouderdom van 70 jaar.

De plechtige rouwdienst zal plaats hebben op 14 juli 1770 in de St. Jacobskerk.

Vergadering ten sterfhuis, St. Jacobsnieuwstraat.

* * *

Wij zouden er nog kunnen aan toevoegen dat David 't Kindt een van de rijkste ingezetenen van de stad was en dat zijn woning die heden nog in de St. Jacobsnieuwstraat kan bewonderd worden en die later het Hôtel Snoeck werd

genaamd, een van de mooiste was die in de XVIIIe eeuw te Gent werden opgetrokken.

Hij was de zoon van David en van Jeanne De Wilde; geboren op de drempel van de XVIIIe eeuw is hij in alle opzichten, een man van zijn tijd en met Bernard De Wilde de meest imponerende figuur van deze eeuw geworden als architect, titel welke nochtans geen van beide droeg.

De Louis XIV-stijl was nogal aarzelend en schuchter in onze architectuur doorgedrongen met de Grote Conciergerie in de Hoogpoort in 1700 en de Wapens van Zeeland op de Koornmarkt in 1702 doch De Wilde bracht hem dra tot hoge bloei, in 1717, met het hotel dat thans in de Veldstraat, de Innovation is geworden.

Mag De Wilde, acht jaar ouder dan 't Kindt, de vader heten van deze stijl, zo mag 't Kindt de vader worden genoemd van de Louis XV-stijl, die hij plots, in 1747, in volle fleur laat losbloeien in het Hôtel Oombergen of Daman in de Koningstraat, heden lokaal van de Koninklijke Vlaamse Academie.

Het succes van deze fraaie, zeer decoratieve stijl, ging crescendo zolang de twee meesters, 't Kindt en De Wilde, er de stempel van hun geniaal talent op drukten, maar de eerste sterft in 1770, de tweede in 1772, en drie jaar later doet de Louis XVI-stijl zijn intrede te Gent met een herenhuis in de Hoogpoort, rechtover het Sint-Jorishof en een prachtige gevel in de St.-Kathelijnestraat.

De triomf van de Louis XV-stijl zal aldus te Gent althans van betrekkelijke korte duur zijn geweest, een kwart eeuw, doch hetgeen in die jaren werd opgetrokken en dat grotendeels ongeschonden werd bewaard voor het nageslacht, mag gerekend worden tot de fraaiste voorbeelden van de architectuur te Gent: de Goudblomme in de Steendam, het Hotel van der Meersch in de Nederpolder, het gildenhuis van de Wijschroeders aan de Koornlei, het Hotel Snoeck in de St.-Jacobsnieuwstraat, het Hotel Daman, het Hotel Faligan op de Kouter, het Hotel d'Hane-Steenhuysse in de Veldstraat, zovele juwelen die de brug slaan tussen het nog Middeleeuws lonkend Gent en de moderne stad die met Empirestijl een nieuwe vlucht zal nemen.

Zoals men aan een Talleyrand of aan een De Gaulle een aantal spirituele en vlijmscherpe woorden toeschrijft die zij nooit hebben uitgesproken, maar die zij, gezien hun karakter, wel hadden kunnen uitspreken, zo heeft men ook een Bernard De Wilde en een David 't Kindt al de mooie gevels en gewrochten toegekend die van 1730 tot 1770 te Gent werden opgetrokken, niet omdat hun naam op het bouwplan of in enig document voorkomt, maar omdat men alleen die twee topfiguren bekwaam achtte dergelijke architecturale prestaties te verwezenlijken. En zo zien wij ook dat voor sommige gebouwen beide namen worden vooropgezet, wanneer het misschien wel een derde is die er de eer voor zou mogen opeisen!

De titel of het diploma van architect bestond in die jaren niet. David 't Kindt ging waarschijnlijk in de leer bij een of andere baas en wanneer hij technisch

voldoende geschoold was, verzocht hij om zijn aansluiting bij het gild van de Gentse schrijnwerkers, leverde het bewijs van zijn kunde en werd op 23 december 1726 officieel in de nering aanvaard. Ons verwondert het wellicht dat iemand die de ontwerpen maakte voor zovele stenen gevels zijn bekwaamheid ging bewijzen bij de schrijnwerkers die gewoonlijk in gans hun leven geen steen in hun atelier bewerkten! Talent was echter hoofdzaak en de zeldzame plannen die ons van 't Kindt bewaard zijn gebleven, tonen ons naast de kunstenaar met fantastische verbeelding en zin voor harmonische proporties, ook de hand van de knappe tekenaar.

In de nering van de schrijnwerkers wist hij gaandeweg de aandacht van zijn confraters op dit talent en op zijn kwaliteiten te vestigen; zij verhieven hem menigmaal tot de waardigheid van gezworene, nl. van 1737 tot 1741, van 1750 tot 1757 en van 1765 tot aan zijn overlijden in 1770.

Ook de overheden hebben de uitzonderlijke gaven van 't Kindt naar waarde weten te schatten: in 1755 wordt hij "ontfangher" der stedewerken benoemd, ambt dat in die jaren aan de eerste de beste niet werd toevertrouwd.

Het is totaal uitgesloten dat men eens de lijst zou kunnen opmaken van al hetgeen David 't Kindt te Gent en elders heeft verwezenlijkt. Nochtans berusten er op het stedelijk archief zeer veel plannen en bouwaanvragen uit de 18e eeuw; zij zijn de kostbaarste getuigen o.a. wanneer met tot de restauratie van door achtereenvolgende aanpassingen, verminkte gevels moet overgaan, doch het gebeurt maar zelden dat wij op deze documenten de naam van de architect aantreffen; gewoonlijk is het deze van de aannemer of van de meester-metser, die het gebouw optrokken.

Zulks is voor het geval 't Kindt zeker niet van aard de taak van hen die zijn loopbaan willen ontleden, te vergemakkelijken, en zo komt het dat men voor bepaalde gebouwen, o.a. voor het Corps de Garde op de Kouter, niet min dan drie namen ziet vooropzetten, de namen van de drie hoogst gekwoteerde bouwmeesters van de tijd: Bernard De Wilde, David 't Kindt en Jan-Baptist Simoens.

Fris bv. schrijft in zijn Gand monumental: "C'est Bernard De Wilde qui construisit en 1739, dans le style Louis XV, le Corps de Garde de la Place d'Armes". In Thieme-Becker integendeel schrijft men het geheel toe aan 't Kindt, terwijl Paul Bergmans in de Biographie nationale een meer genuanceerde houding aanneemt: het werk, zegt hij, werd uitgevoerd door Simoens, de plannen werden ondertekend door De Wilde, maar 't Kindt ontving het ereloon voor het opmaken van deze plannen.

Prosper Claeys beweert in zijn "Monuments de la ville de Gand" dat De Wilde de plannen tekende maar, voegt deze auteur er aan toe, "l'exécution se fit sous la surveillance de l'inspecteur des travaux de la ville David 't Kindt", hetgeen in elk geval onjuist is, want hij werd slechts jaren later tot ontvanger van de stadswerken benoemd.

Het is pas enkele jaren geleden dat Henri Pauwels, in een studie in 1949 verschenen in de Handelingen van de Maatschappij voor Geschied- en Oudheidkunde van Gent, de knoop definitief doorhakte en het ware aandeel van 't Kindt in dit eerste belangrijke werk dat hem door talrijke auteurs volledig wordt toegekend nader wist te omlijnen.

* * *

Het was in de zitting van 6 maart 1738 dat de Gentse schepenen besloten tot het "maecken eene nieuwe corps de garde op den peerdencouter deser stadt", en wanneer in die jaren onze schepenen een beslissing troffen, moest zij in record-tempo worden uitgevoerd. Wanneer inderdaad de Gentse aannemer Jan-Baptist Simoens vier maanden later, op 5 juli, het "Contract van aenneminghe" komt ondertekenen, zijn de plannen en ontwerpen klaar op tafel, de "modelle ende platten gront", zoals de overeenkomst het noteert en is duidelijk uitgestippeld hoe en met welke materialen hij het gebouw zal moeten optrekken. Tien maanden na de penntrek van Simoens, zijn de werken practisch af.

Dat Simoens het ensemble heeft uitgevoerd naar andermans plannen, staat aldus buiten kijf, zijn opdracht is dus van louter executieve aard geweest en hij mag geen aandeel in de creatie, in het ontwerpen van de gevel en gebouw op-eisen.

Stelt zich nog enkel de vraag wie van de twee rivalen, De Wilde of 't Kindt het vaderschap van dit stijlvol en mooi geëquilibreerd ensemble op zijn actief mag nemen. Voor wie vluchtig de overgebleven documenten raadpleegt is het allemaal wat duister, daar beiden hun rekening instuurden, maar bij een zorgvuldige ontleding van de archieven, blijkt het wel, zoals Henri Pauwels het in zijn studie aangaf, dat de stad aanvankelijk De Wilde belastte met het opmaken van de plattegronden en opstanden, maar hem naderhand, om redenen die moeilijk zijn te achterhalen, deze opdracht ontnam en aan David 't Kindt toevertrouwde die een definitief project opmaakte dat door Simoens werd uitgevoerd.

't Kindt dient ten andere onmiddellijk na zijn prestatie zijn rekening in voor het "teekenen van Modellen, Platte gronden, t'maeken van een haute Model ende appretiatiën, t' gheven van Instructie.... alles t'sedert den 2den Meije tot den 28sten Juny 1738" dus voor een periode die eindigt een paar dagen voordat Simoens zich aan het werk zet, en op 25 augustus heeft hij de som van 22 pond 7 schellingen 2 gr. op zak, hetgeen er op wijst dat er geen enkele kritiek of betwisting was.

Bernard De Wilde die in deze zaak aan het korte eind heeft getrokken, zal pas drie jaar later, in een smeekschrift, zijn aanspraken laten gelden voor de door hem geleverde prestaties die geschiedden vóórdat 't Kindt de definitieve plannen opstelde. Het feit dat De Wilde zo lang wachtte om zijn rekening in te dienen, bewijst dat hij niet helemaal zeker was van zijn stuk en er aanvankelijk

niet teveel op rekende ooit een pond of een schelling te ontvangen.

Deze uiterst geslaagde architecturale vuurdoop zal voor de jonge David 't Kindt de beste aanmoediging en meer dan de voorspraak van een gewone particulier waard zijn.

En inderdaad amper een tweetal jaren na de voltooiing van de Hoofdwacht op de Kouter, wordt hem een nieuwe en belangrijke opdracht door de stadsmagistraat toevertrouwd, nl. het opmaken van de plannen alsmede de bouw van "een nieuw ghevanghenhuys onder het ghewelfsel van de schermschole staende ten voorhoofde nevens het belfort, nu wesende de waeghe".

Gent was immers sedert 1716 toen men op de Koornmarkt het geduchte Chastelet of Sausselet afbrak om op die plaats het nieuwe Pakhuis op te trekken, zonder "tweede" gevang, en moest het in al die jaren stellen met het Tuchthuis in het Gheeraert Duivelsteen, hetgeen volledig ontoereikend was voor een stad waar men dagelijks een paar nietsdoeners, dronkaards en landlopers bij de kraag vatte die enkele dagen en nachten achter de tralies gingen mediteren.

Het tijdelijke duurde zowat een kwart eeuw toen de schepenen plots besloten dat de zaak dringend was, dat een nieuwe gevangenis moest gebouwd worden vlak tegen het Belfort en dat alles vier maanden later kant en klaar moest zijn! Tot welke betere bouwmeester had men zich kunnen wenden dan tot David 't Kindt die had bewezen in de zaak van het Corps de Garde, Bernard De Wilde op staande voet te kunnen vervangen en in een minimum van tijd een ontwerp uit zijn mouw te toveren.

Vier kleine maanden om zoals het contract het stipuleerde, de bestaande gebouwen te slopen en de stadsgevangenis met mooi versierde gevel, met cellen tot "onder het gewelfsel van de schermschole" en de bovenzaal "waer sullen gheleit worden de criminele als andere ghevanghenen, tot de examen ende tortuercamere" op te trekken en te leveren "sleutels in de handt", dat was bitter weinig zelfs voor een rappe kerel als David 't Kindt.

Hij plaatst zijn handtekening onderaan het contract, keert huiswaarts en zet zich aan het werk. Juist geteld 12 dagen later, is hij klaar met zijn ontwerp en doet hij een belangrijke bestelling "Soisinschen steen" aan Jan Lis, steenhouwer te Arquin in Brabant. Inmiddels zijn de bestaande gebouwen verdwenen en kan hij onmiddellijk, na eerst als architect te zijn opgetreden, nu als aannemer het ensemble uit de grond toveren. Hoe Jan Lis het klaarspeelde hem in een oogwenk de belangrijke hoeveelheid steen te leveren, op welk ritme 't Kindts metsers en steenhouwers, de stenen kaptten op de gewenste afmetingen, zijn zovele geheimen; enkel weten wij dat hij met de sleutels in de hand op de vastgestelde dag voor de schepenen mocht verschijnen en hen niet zonder trots verklaren dat de gevangenis voor haar eerste klanten openstond!

Dat was de tweede maal dat David 't Kindt een snelheidsrecord inzake aanbesteding en bouw neerhaalde en deze particulariteit zal de overheden niet zijn ontgaan.

Volgens het origineel plan moest David 't Kindt de sobere Louis XV gevel versieren met een "leeuw boven het frontispice en twee figuren respresenteerende twee ghevanghenen, sittende boven de corniche van het portael".

De leeuwen kwamen er blijkbaar nooit en de twee gevangenen werd omgetoerd in de afbeelding van een Romeinse Caritas die de Gentenaren zonder enige aarzeling aanzette de stadsgevangenis de Mammelokker te noemen.

De geschiedenis vertellen van dit gebouw ware een gans hoofdstuk Gentse folklore aanhalen. De Mammelokker was immers geen gevang voor veroordeelden tot zware straffen, het waren de lichte gevallen die er hun beslag kregen: de eeuwige ruziezoekers, degenen die te diep in het glas hadden gekeken, de burgerwachten die een of andere pekelzonde op hun geweten hadden. Wie er eens een nacht had doorgebracht, aan de voet van het Belfort, symbool van de gemeentelijke rechten en vrijheden, werd door het volk "vrije burger van Gent" genaamd en in de 160 jaartjes van zijn bestaan, van 1742 tot 1902, heeft de Mammelokker er duizenden geteld.

Toen op 12 februari 1902 de laatste vrije burger er zijn roes kwam uitslapen, zongen de Gentse kleuters:

Och God, wat triestig avonture!

De Mammelokker heeft er gestaan...

Salut demeure chaste et pure

Adieu! Adieu! met een bloedig getraan...

* * *

27 april 1744: Gent is in feest en in feesttooi. Karel van Lotharingen, schoonbroeder van Maria-Theresia, komt in naam van de jonge keizerin op de Vrijdagmarkt de symbolische eed van trouw afleggen. Men versiert en verlicht al de nieuwe gebouwen die doen geloven aan een heropleving van de stad, o.a. het Corps de Garde op de Kouter en de nieuwe stadsgevangenis bij het Belfort, de twee gewrochten van David 't Kindt.

Hem wordt bij deze gelegenheid zijn derde officiële opdracht toevertrouwd: het ontwerpen en uitvoeren van de reusachtige schouwburg of verhoog waarop honderden personaliteiten de plechtigheid zullen bijwonen. Het was een reusachtige, somptueuse constructie en ditmaal mocht onze "meester-timmerman" zijn verbeelding vrije teugel laten. Van de verste uithoeken van Vlaanderen waren duizenden mensen naar Gent afgezakt om de ceremonie van de Inhuldiging bij te wonen, en de prachtige creatie van 't Kindt te bewonderen. Zijn naam stond op ieders lippen en eenieders centen waren langs de stadskas om in zijn zakken beland.

De Blijde Intrede van Karel van Lotharingen te Gent, als vertegenwoordiger van de volksgeliefde keizerin, was alles bij mekaar een briljant vuurwerk geweest dat onmiddellijk uitdoofde. Enkele dagen na de plechtigheid en nog

vooraleer 't Kindts gewrocht volledig was weggenomen geworden, kwamen de meest onheilspellende geruchten de Gentenaren de schrik op het lijf jagen. Het was geen loos alarm, want de legers van Lodewijk XV, 80.000 man sterk, rukten Vlaanderen binnen, namen Kortrijk en Veurne in, en reeds dacht men dat Gent het volgende slachtoffer zou worden, toen de Franse troepen tijdelijk moesten wijken: de catastroof was vermeden geworden doch een jaar later, op 11 juli 1745, maakten de Fransen zich zonder slag noch stoot van de Arteveldestad meester, enkele weken nadat de rijke meester-timmerman David 't Kindt in de Koningstraat een aantal huizen had aangekocht, met het inzicht ze te slopen en er een van de mooiste gevels van Gent op te trekken, de gevel van het patriciërshuis dat thans de zetel is van de Koninklijke Vlaamse Academie.

* * *

Rijke poorters, mensen die iets en zelfs zeer veel bezaten, het achter slot en grendel veilig wilden stellen, en die ook af en toe familie en vrienden met een tikje praalvertoon wensten te ontvangen, konden in de Middeleeuwen geen vrede nemen met houten huizen, de huizen van de gewone stervelingen, met gevels weinig bestand tegen vuur en storm, en zeker niet veilig in tijden van oproer, onlusten, burger- en andere oorlogen. Zij bouwden stenen huizen, meestal van kantelen voorzien die men zeer prozaisch maar ook zeer realistisch Stenen noemde. Zij waren zo stevig gebouwd dat zij de eeuwen hadden mogen trotseren, want tijd noch storm had die zware, soms anderhalve meter dikke muren kunnen klein krijgen. Gent telde er een paar dozijnen en indien er vandaag maar luttel weinig van overblijven is zulks enkel te wijten aan de mens die graag optrekt maar liever nog afbreekt en die vooral sedert de XVIIde en de XVIIIde eeuw er nog weinig voor over had zijn dagen en nachten te slijten in Stenen die echte vestingen en burchten waren, waar men op een zomerdag niet veel meer dan een soeplepel zon ten geschenke kreeg.

In de Koningstraat, nog een van die verbasterde straatnamen, aldus genaamd of misnoemd naar een Gentse familie de Coninck die er ergens in de Middeleeuwen woonde, verhief zich sedert het einde van de XIIIe of het begin van de XIVE eeuw een indrukwekkend Steen.

Misschien werd het gebouwd voor de familie Damman, een van de oudste families te Gent en in elk geval was het reeds in 1426 eigendom van Lieven Damman, schatrijke poorter die dat jaar op zijn huis een lijfrente vestigt ten voordele van Boudine, natuurlijk kind van Matheus Damman. Het was een zeer belangrijke eigendom die reikte tot aan de huidige Vlasmarkt en de Baai-steeg. Men noemde het ensemble ook Huus van Oombergen, naar de naam van de Heerlijkheid van Oombergen bij Balegem, die Jan Damman, voorschepen van Gent in 1530 had aangekocht en waar hij een prachtig kasteel had laten bouwen.

Sterfgevallen, erfenissen en verdelingen versnipperden later het ensemble in de Koningstraat en hetgeen er van overbleef belandde uiteindelijk in de kavel van een zekere Charles-François de Preudhomme, wiens kinderen het in 1745 aan David 't Kindt verkochten. De notariële akten, want er was meer dan een verkoper, werden op 21 januari en op 30 april 1746 verleden.

't Kindt die op dat ogenblik reeds een mooie stuiver had weggelegd, maakte korte metten met het Steen, kocht een paar aanpalende huizen aan en liet alles afbreken. Zulks verwonderde niemand te Gent: was hij niet de baanbreker van de nieuwe Louis-XV stijl, de man van de avant-garde? Hij had reeds menig bewijs van zijn talent ten beste gegeven doch ditmaal was hij vast besloten een meesterwerk te creëren, de Franse stijl een meer nationaal en Vlaamse cachet te verlenen. Nederig was hij in geen geval en wij stellen het best vast wanneer wij zijn bouwaanvraag van 27 juli 1746 lezen: nog vooraleer zijn stadsgenoten gelegenheid krijgen hun bewondering uit te drukken, maakt hij de lof van hetgeen hij zal optrekken. "David 't Kindt, proprietaris van eenen huuse, stede ende erfve van oudts ghenamt het huys van Oombergen staende en voorhoofde inde Conincxstraete van achter uytcomende in het Naeghelstraetjen by het clooster van de Ursulinen met voordere huysen commende ten voorhoofde op de Vlasmert... dat hij suppliant jeghenwoordigh besigh is met te herbouwen ghemelden synen huuse, ende gheneghen wesende tot satisfactie ende appajsement van Ued. te maecken eenen schoonen Ghevel van witten en blauwen arduynen met sijn ciraeten, aspect nemende op de Camersstraete tot bezondere ambalissement van dese stadt inghevolghe de modellen hier annex, den welcken seer costelyck sal sijn sonder eenighe utiliteyt ofte proffycyte voor hem suppliant in syn particulier, vervolghens dat de costelijckheyt ende ciraeten vanden selven Ghevel eenighlyck dienen tot het voorseyde ambalissement van de stadt".

Veel meer dan een bouwaanvraag is het een manifest, een pleidooi, wijzend op een totaal nieuwe architectuur die het functionele, het nuttige als hoofdelement verwerpt, iets dat bijdraagt tot het esthetisch aspect van de stad.

David 't Kindt heeft ten andere de ligging - in de as van de Kammerstraat - zorgvuldig uitgekozen opdat het ensemble een blikvanger zou kunnen worden. Hij is er ten volle in geslaagd: de gevel is een van de mooiste, indien niet het mooiste specimen van een Louis XV-stijl, lichtjes overhellend naar de Rococo-stijl, in onze stad. David 't Kindt heeft met dit prachtstuk bewezen dat hij geen slaafse navolger was, wel een briljante virtuoos, een architect die met details durft goochelen, die blijk geeft van een fantastische verbeeldingskracht maar die niettemin het ensemble de meest gelukkige proporties kan schenken in een schepping die ontegensprekelijk de stempel draagt van zijn sterke en veelzijdige persoonlijkheid.

Het was ook een soort uitdaging geweest van deze architect, het meest luxueuse gebouw van de tijd op te trekken in een periode van oorlog, bezetting en eco-

nomische recessie. Ook dat is kenschetsend voor het temperament van 't Kindt die gans zijn leven in het teken stelde van schoonheid en pracht.

Als eigen woonst had hij dit merkwaardig ensemble niet opgetrokken, enkel als een blijvende getuige van zijn kunde en kunstsmaak. Hij wist dat het nageslacht het zou eerbiedigen en bewaren, dat hij zich zou overleven in een zo somptueus gewrocht. Geen gevaar derhalve dat de latere eigenaars het zouden aandurven het te ontsieren of te verminken.

Met gerust gemoed mocht hij deze patriciërswooning dan ook, twee jaar na de bouw, verkopen aan ridder de Ghellinck. Een eeuw later werd het eigendom van de geschiedschrijver Kervyn de Volkaersbeke en in 1894 kon de Staat het aankopen voor de som van 94.000 fr. om er de Koninklijke Vlaamse Academie onderdak te verlenen.

* * *

Nog voor hij zich van het huis had ontdaan, had 't Kindt reeds andere plannen klaar op zijn werktafel, o.a. dat van de sacristie van de St.-Niklaaskerk die de kerkmeesters wilden vergroten en die daartoe twee kleine huisjes hadden aangekocht.

Deze sacristie dagtekende van 1617 en werd in 1748 volledig verbouwd door David 't Kindt. Hij werd er 300 pond voor vergoed: "Inghevolghe het accoordt... aengegaen met David Kints den 8n meye 1747 heeft den selven angenomen te maeken de nieuwe sacristye voor de somme van 300 ponden grooten sterck wisselghelt".

Van deze sacristie van 't Kindt is geen spoor meer te ontwaren; zij werd in 1908 afgebroken en vervangen door een nieuwe die wij er nog steeds op de hoek van Klein Turkije en Gouden Leeuwplein, aantreffen.

* * *

Wij weten niet voor welk bedrag David 't Kindt zijn mooie patriciërswooning in de Koningstraat verkocht, doch het zal zeker voor geen appel en een ei zijn geweest. Onze architect die toen reeds aardig speculeerde op gronden, huizen en al wat geld opracht, zal er wel een mooie stuiver aan hebben verdiend, stuiver die hij onmiddellijk in een nieuwe woonst belegde die voortaan zijn eigen woonhuis zou worden, op een boogscheut van de Koningstraat, nl. in een straat waar sedert de Middeleeuwen zovele artiesten hadden gewoond: de St.-Jacobs-nieuwstraat.

Het is Armand Heins die het ons verklapt in een studie die hij in 1917 in "Moniteur du Bâtiment" liet verschijnen: "La maison à lui, rue Neuve St.-Jacques, anno 1749, qui est le magnifique hôtel de la famille Snoeck, bâti sur l'emplacement de quatre maisons". Dit huis (nr. 50-54 nieuwe nummering) is

een van de meest indrukwekkende en sobere exemplaren van de Louis XV-stijl in het Gentse. David 't Kindt kwam er zich vestigen, hetgeen ons meteen aantoonde dat hij wel minder van praal hield voor zijn eigen woonst dan de huizen die hij voor zijn klanten optrok.

Het groot salon van het gelijkvloers werd later versierd met vijf panelen van de hand van de bekende Brugse schilder J. Garemyn. Van 1802 tot 1806 deed dit hotel tijdelijk dienst als bisschoppelijk paleis, ten tijde van Fallot de Beaumont en werd in 1889 aangekocht door de bekende Gentse verzamelaar Cesar Snoeck die er misschien wel de mooiste collectie van muziekinstrumenten ter wereld aanlegde. Collectie die na zijn overlijden in 1898 openbaar werd verkocht en deels te Berlijn, deels te Weimar belandde als wanneer het Gentse stadsbestuur met een weinig goede wil en een matige financiële inspanning in het bezit had kunnen komen van honderden instrumenten die heden de trots uitmaken van vreemde musea!

Een huisje met een tuintje was ook reeds in de XVIIIe eeuw eenieders droom, doch een David 't Kindt kon er onmogelijk vrede mede nemen. Na in de St.-Jacobsnieuwstraat een prachtig herenhuis te hebben gebouwd, keek hij links en rechts naar vrije bouwgrond of te slopen huizen uit en in min dan vijf jaar richtte hij een aantal woningen op waarvan hij eigenaar bleef en in huur gaf: in 1751 een huis in de St.-Margriestraat, in 1753 een mooie woonst in de Brabantdam, en hetzelfde jaar een burgershuis, dat nog steeds bestaat, in de Nederpolder.

* * *

Op 16 januari 1753, op het ogenblik dat hij links en rechts in de stad, huizen aan het optrekken was, wordt David 't Kindt lid van het alombekende schuttersgild van St.-Anthone en betaalt er de reglementaire "twee ponden wisselgelt". Uit sympathie voor het gild en de gildebroers of in de hoop ook in dat midden een of andere belangrijke bestelling of opdracht los te krijgen? De tweede veronderstelling verdient wel de voorkeur, want 't Kindt die geen geld uitgeeft maar belegt, treedt kort nadien reeds actief op wanneer het gild naar een nieuw lokaal uitkijkt: "te sien naer een huys in het Princen-hof, cometerende Joff. de weduwe de Regge, tot welcke eynde den heer Deken wiert gecommiteert om met Srs. David Kindt en Thomas timmerman en metsers baes, te gaen naer den selven huuse omme 't selve te visiteren en daer van te doen de prijsje".

Wij laten echter aan Armand Heins de verantwoordelijkheid over van zijn bewering als zou David 't Kindt in 1755 het Hof van St.-Anthone bij de Lieve, hebben opgetrokken; wij hebben persoonlijk geen document gevonden dat zulks komt bevestigen. Wel heeft hij het hospitaal in dit Hof opgetrokken, hetgeen alles bij mekaar nog een mooie interest betekende voor zijn belegging van twee pond lidgeld.

Op hetzelfde ogenblik ongeveer, in 1754, bouwt 't Kindt samen met Jan-Baptist Simoens de kazernen op de Eeckhout, die sedertdien werden afgebroken. Het ensemble was geen kunstwerk en ten andere niet als dusdanig bedoeld; het was functioneel, eentonig en enkel de ingangspoort vertoonde een nogal fraai aspect.

Het jaar daarop wordt 't Kindt door de stadsmagistraat "Ontfangher van de Wercken" benoemd, hetgeen hem voortaan zal toelaten de hand te hebben in alle openbare werken te Gent en te beslissen over afbraak, herstelling, veranderingswerken en urbanisatieplannen.

Zijn eerste opdracht was advies uit te brengen over de aanvraag door Marissal ingediend om zijn Tekenacademie in de bovenkamers van het Pakhuis te mogen onderbrengen: "Alsoo myn Edele heeren schepenen van der keure te raede geworden syn van twee boven camers van de derde stagie in den nieuwen bouw van het packhuys op de Cooremerct te laeten dienen voor academie plaetse voor de exercitie van de jonckheyt, tot het leeren van de schilder- ende teecken konsten, ende alsoo noodigh is ghemaect te worden eenen behoorlycken trap tot den toeganck... De ondergeschreven presenteert de voorgeschreven werken te leveren ende maeken voor 1.050 gl."

Een ander verslag dat dagtekent van 17 augustus 1756 en betrekking heeft op werken uit te voeren aan het stadhuis, is ons van de hand van David 't Kindt bewaard gebleven. Het is een kapitaal document voor de geschiedenis van onze stedelijke archieven want het leert ons waar en op welke manier men toen de kostbare familie- en andere papieren zg. bewaarde.

Wanneer men het scherp verslag dat aardig op een rekvisitorium gelijkt, leest, verwondert het ons geenszins meer dat duizende documenten die ons vandaag zo nuttig zouden kunnen zijn, reddeloos verloren gingen: "Alsoo menighvuldighe originele pampieren ende documenten raeckende differente familien, soo gheconsigneerde als andere... ten tyde van de inauguratie ende anderssints, met sacken, packen ende coffers, emmers met open packen, deelen, stucken ende brocken gheworpen syn overhoop in twee bovencamers van het stadhuys, de solders boven de selve camers syn rot ende met deelen open liggende, waerdoor de selve pampieren ende documenten soodanich syn ghedestruert, gherot ende bedorven, midtsgaders geschonden van de ratten ende muysen, waerdoor veroorsaect is, ende noch voortet staet te worden, groote schaeden ende interesten aen het publicq..."

Misschien hebben wij het David 't Kindt en de maatregelen die na zijn eloquent verslag door de stadsmagistraat werden genomen, te danken dat duizenden documenten nog tijdig, vooraleer zij volledig door de ratten werden opgepeuzeld, in veiligheid konden worden gebracht.

Zoals onze Ontvanger van de werken geen blad voor de mond nam in zijn verslagen, zo kon hij ook radicaal optreden wanneer het stedelijk reglement niet werd geëerbiedigd.

De inwoners van de Vrijdagmarkt plachten sedert onheuglijke tijden stenen banken onder een klein vooruitspringend dak tegen de huisgevel aan te brengen, een soort zomerhuisje waar het aangenaam was 's avonds een praatje te slaan met de geburen. Het was strijdig met de politiereglementen doch men sloot de ogen zoals elk democratisch stadsbestuur het doet voor kleine overtredingen en pekelzonden.

Onze Ontvanger van de stadswerken oordeelde er echter anders over, dacht dat reglementen er zijn om stipt te worden geëerbiedigd, en op een pikdonkere nacht verscheen hij onverwachts met een ganse bende stadsarbeiders op de plaats van de misdaad, liet banken, afdaken, zomerhuisjes stukgooien tot grote ergernis van de vreedzame burgers die daags nadien met lede ogen het slagveld overschouwden.

Nu, genoeg kwaad over onze Ontvanger verteld. Keren wij terug tot zijn schaapjes, met name de talrijke gebouwen die hij in die jaren te Gent mocht optrekken, en andere opdrachten van urbanizatie.

In 1755 bouwt hij het hoekhuis van Kraanlei en Geldmunt, in 1757 een herenhuis in de Oranjestraat.

Hetzelfde jaar verbreedt hij, op last van de stadsmagistraat, het lintbrede Sterre-straatje dat de Koornmarkt met de St.-Michielsbrug verbond en dat sindsdien is verdwenen.

Enkele jaren later, in 1767, ontwerpt hij de plannen voor de kapel van het Heilig Graf aanleunend bij de Hoofdkerk, in een stijl die zeker niet paste bij de gotiek van de katedraal, doch om dergelijke zaken bekommerden de mensen en de architecten van de XVIIIe eeuw zich bitter weinig.

Armand Heins schrijft hem, hetzelfde jaar, de bouw van het Hotel d'Hane Steenhuyse toe. Wij weten dat een Frans spreekwoord zegt "On ne prête qu'aux riches" en dat het derhalve voor de hand ligt het vaderschap van een zo fraaie constructie als het Hotel d'Hane Steenhuyse aan iemand als Bernard De Wilde of David 't Kindt toe te kennen, doch beweren en bewijzen hebben in Verschuerens Woordenboek nog steeds een verschillende betekenis. Indien iemand wel in aanmerking mag komen voor dit Hotel (dat niet in 1767 maar in 1768 werd opgetrokken) is het Jan-Baptist Simoens, wiens betekenis en waarde men niet mag onderschatten.

* * *

Het enige werk dat Immerzeel in zijn Woordenboek op naam brengt van David 't Kindt, is het verkleinen van het St.-Jacobskerkhof. Aan het trefwoord 't Kindt, schrijft hij nl.: "Is een Gentsch bouwmeester geweest die, volgens Vaernewijck, vanaf 1755 tot zijn overlijden, 14 juli 1770 voorgevallen, bestuurder der werken in zijn geboortestad was, waar hij o.a. in 1768 en 1769 het S. Jacobs kerkhof deed verkleinen".

Dit plan berust inderdaad op het stedelijk archief en dagtekent van 1766.

Er zijn nog een massa werken en gebouwen die door David 't Kindt werden uitgevoerd maar die wij in hun chronologische volgorde onmogelijk kunnen situeren.

Aldus is het geweten dat hij de ontwerper was van de Louis XV zijportalen van de St.-Niklaaskerk, dat hij hoogstwaarschijnlijk het huis op de hoek van de Drabstraat en de Koorlei optrok, dat hij even waarschijnlijk de auteur is van het Gildenhuis van de wijnschroeders op de hoek van Kleine Vismarkt en Kraanlei. Sommigen schrijven hem ook het Hotel Clemmen in de Veldstraat toe.

Wij hebben dit geval reeds eerder besproken en o.a. doen uitschijnen dat David 't Kindt een belangrijk goed in de Veldstraat bij akte van 6 juni 1746 aankocht van de minderjarige kinderen van Gillis van Risseghem.

David 't Kindt heeft het ensemble wellicht afgebroken en is aan de bouw van het zo fraaie patriciërshuis begonnen dat later het Hotel Clemmen werd genaamd. Dat hij plannen en ontwerpen indiende is duidelijk bewezen door een document, nl. een bouwaanvraag na 't Kindts dood, door de nieuwe eigenaar Joos Clemmen ingediend. Alles laat veronderstellen dat 't Kindt wat teveel gevegd had van zijn geldbeugel en dat hij niet over de nodige fondsen beschikte om het werk tot een goed einde te brengen. In 1753 moet hij zijn eigendom in de Veldstraat hypothekeken en na zijn dood ziet zijn weduwe zich genoodzaakt het huis aan Clemmen te verkopen: huis en gevel waren toen nog niet af en zouden voltrokken worden door Jan-Baptist Simoens.

Nog andere gebouwen in het Gentse worden op naam van 't Kindt gesteld, als het bisschoppelijk seminarie, het Pesthuis en een aantal herenhuizen, maar een formeel bewijs wordt niet steeds voortgebracht. Er zullen nog vele opzoekingen moeten geschieden vooraleer men de volledige lijst zal kunnen opmaken van al hetgeen Gent een David 't Kindt is verschuldigd. Zoals voor de meeste Gentse architecten moet nog iemand worden gevonden om massa's documenten te raadplegen en te ontcijferen. Wij zijn bijzonder arm aan studiën en monografieën over de Gentse bouwmeesters; er is omzeggens niets verschenen over mensen als 't Kindt, Bernard De Wilde, Simon van Assche, Plumion, Pisson, Roelandt, Lieven Cruyl, Lewez of over onze bouwmeesters uit de XIXe en begin van de XXe eeuw, een Cloquet, een Van Rijsselberghe, een Mortier, Van Hamme, Van de Voorde en anderen.

Hetgeen wij weten over 't Kindt hetgeen wij vandaag nog van hem kunnen bewonderen, het huis van Oombergen, het hotel Snoeck, het hotel Clemmen, de Mammelokker, het Corps de garde en enkele andere patriciërswoningen laten ons echter besluiten dat hij gedurende een veertigtal jaren Gent een nieuw aangezicht heeft geschonken, de architectuur een nieuwe betekenis en zin, een nieuwe functie en rol heeft gegeven en dat hij zich in al die werken heeft veropenbaard als een estheet en kunstenaar die gezocht heeft naar een verper-

soonlijken van een vreemde bouwstijl: hij is er tenvolle in geslaagd: zijn gebouwen, zijn stijl kan men gemakkelijk onderscheiden van de zuivere, de Franse Louis XV-stijl; hij heeft het overtollige laten vallen, enkel het essentiële, de evenwichtige lijn, de gelukkige proporties en bovenal die indruk en atmosfeer van charme en van gratie behouden.

Pierre KLUYSKENS

NOTA VAN DE REDACTIE

Dit is het 40e artikel van Pierre Kluyskens dat wij hier herpubliceren.

Voor velen zal het voor altijd een mysterie blijven - ook voor ons - hoe Pierre Kluyskens het klaarspeelde om gedurende tientallen jaren wekelijks een degelijk, goed gedocumenteerd artikel op te stellen over een Gents onderwerp. En dat was maar een onderdeel van zijn activiteiten.

Hij was zeer geboeid door Gentse kunstenaars en had in de loop der tijden een uitgebreide documentatie aangelegd over dit onderwerp, niet onder de vorm van artikels, maar onder de vorm van biografische nota's. Het was een goed idee van de familie Kluyskens om deze kostbare documentatie, gebundeld in een groot aantal classeurs, niet verloren te laten gaan. Zij heeft ze geschonken aan het Stadsarchief en wij hebben met voldoening vernomen dat ze daar vaak geraadpleegd wordt. Maar het lijdt geen twijfel dat veel geïnteresseerden daar niet van op de hoogte zijn. Wie dus belangstelling heeft voor Gentse kunstenaars zal in het Stadsarchief interessante documentatie vinden.
